

i Enkelthederne kritisere, og Socialdemokratiet mener heller ikke, at alt, hvad der er sket, er rigtigt, allermindst at disse Foranstaltninger er gennemført Socialisme. Men der er en Ting, man ikke kan komme bort fra, og det er, at denne Lov blev givet for at sætte Regeringen i Stand til at sætte det samfundsmæssige Hensyn over de rent egoistiske Hensyn, og hvis vi ikke havde faaet denne Lov, og hvis vi ikke havde faaet en hel Række Love, som jeg om et Øjeblik skal nævne en Række Eksempler paa, og som alle er gennemsyrede af den Grundtanke, at nu er det det samfundsmæssige, der er Nummer eet, og nu er det det privat-egoistiske, der skal trænges i Baggrunden, vilde vi have været Vidne til, at vort Lands Middelstand og alle Smaa-kaarsfolk var blevet endnu langt, langt mere udplyndret af vort Lands Overklasse, end det er sket hidtil under Verdenskrigen. Det er ud fra et saadant Synspunkt, man skal se Betydningen af Maksimalpriser, Udførselsforbud, Beslaglæggelser og Rationering. Det kan alt sammen have sine Detailfejl, og det vilde være meget mærkværdigt, om et Ministerium, der har haft en saa vanskelig Opgave, ikke nu og da havde begaaet Fejl, men det er i sin Aand samfundsmæssige — og derfor kan vi ogsaa sige, naar det forstaas rigtigt: socialistiske — Foranstaltninger.

Derfor er det, naar man tager det rigtige Forbehold, fuldt berettiget at sige, at medens Privatkapitalismen har spillet fallit, er det som Teori betragtet Socialismen, der har reddet vort Samfund, som det er den, der har reddet alle Kultursamfund nu under Verdenskrigen. Det er noget, man især kan se ved en Analyse af et Par enkelte af de Love, der er givne under Verdenssituationens Tvang. Jeg tænker herved f. Eks. paa Brændselsloven. Grundtanken i Brændselsloven er netop denne: at nu skal der sørges for alle, og for at Samfundet kan komme til at sørge for alle, administreres faktisk Landets hele Brændsels-Raamateriale, og det bestemmes, at man i paakommende Tilfælde kan ekspropriere enten selve dette Raamateriale, hvor det findes, eller de Arealer, paa hvilke det findes. Hvad er det egentlig? Ja, det betyder, at Samfundet i denne Tvangssituation siger: Til syvende og sidst er det ikke den private, der ejer Brændselsmaterialet, til syvende og sidst er det Samfundet, der ejer disse af Naturen nedfældede Raamaterialier i vort Land, og det er kun et Skin, naar vi til daglig

tror, at den private Ejendomsbesidder er den virkelige Ejer. Men det er denne socialistiske Betragtning, som alle politiske Partier under Tvangen har været med til at godkende. — Endnu meget mere tydeligt er den socialistiske Grundtanke i Kornloven. Tænk en Gang, om Socialdemokratiet, før Verdenskrigen brød ud, havde forelagt et Forslag, efter hvilket Landets Landbrug skulde administreres saa nærgaaende, som det nu bliver det, af en Centralmyndighed. Saa vilde vi have faaet at høre den kendte Skræmmetale overfor Socialdemokratiet. Men hvad er det for en Situation, vi i dette Øjeblik lever midt i? Vi lever i den Situation, at med de politiske Partiers Billigelse administreres i Hovedsagen, men ikke i Enkeltheder, det danske Landbrug fra den røde Ministerialbygning i København. Det er ikke en gennemført Socialisme, det er meget langt fra, men det er en indirekte Anerkendelse af, at det private Initiativ ikke har magtet disse Vanskeligheder. Det er en indirekte Anerkendelse af, at Samfundet ikke har kunnet stole paa, at hver enkelt Borger, der ejer Midlerne til at fremskaffe Livsfornødenheder, Levnedsmidler, i denne vanskelige Situation har villet handle ud fra den tilstrækkelig almene Aand, og derfor har med de politiske Partiers Billigelse Samfundet taget Produktionen og Fordeelingen af Levnedsmidlerne i sin Haand.

Derfor har jeg den Opfattelse — og den kan man maaske nok i Øjeblikket mere sig lidt over, men jeg tror, at Lystigheden hos nogle ikke bliver saa stor, naar Regnskabet skal gøres op — at en skønne Dag vil vort Folk gnide sine Øjne og overrasket se, at det er langt, langt inde i en Udvikling af socialistisk Væsen, som, naar man blot sørger for, at den fortsættes i den rigtige Retning, med Nødvendighed fører til det gennemførte socialdemokratiske Samfund. Ja, om den føres i den rigtige Retning, det afhænger jo af det Valg, vi nu skal have, og af de følgende Valg, vi faar. Hvis det bliver de Partier, som vil tilbage til det privatkapitalistiske Anarki, der faar Magten, vil Udviklingen i hvert Fald ikke straks komme til at gaa videre i den Retning; men sæt nu, at det gaa saaledes, som jeg tror det vil gaa, og man i Erkendelse af, at denne Organisation har reddet Samfundet, vil sige: Ordningen har været ufuldkommen, fordi den ikke var vidtgaende nok, vi maa videre frem ad denne Bane, saa vil vi faa saadanne politiske Magtforhold, at Udviklingen skrider rask fremad mod det Tids-